تجربه دانشجویان تحصیلات تکمیلی از آمادگی برای آزمون کارشناسی ارشد پرستاری

محمدرضا آهنچیان، امیرحسین میرحقی*

چکیده

مقدمه: افزایش تعداد شرکت‌کنندگان در آزمون‌های ورودی مقاطع تحصیلات تکمیلی رقابت را در این زمینه گسترده‌تر کرده است. فرایند آمادگی شرکت‌کنندگان برای آزمون ورودی کارشناسی ارشد از چالش‌های جدی برای داوطلبان و مدیران آموزشی بوده است. این مطالعه بر مبنای نظریه انتظار با هدف تبیین فرایند آمادگی دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری برای شرکت در آزمون ورودی این مقطع انجام شده است.

روش‌ها: این مطالعه کیفی از نوع تجزیه و تحلیل محتوی با رویکرد هدایت شده (بر مبنای نظریه انتظار) و با مصاحبه نیمه ساختار یافته با ده نفر از دانشجویان دوره کارشناسی ارشد پرستاری صورت گرفت. اطلاعات به دست آمده با تجزیه و تحلیل محتوی مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج: در پایان تجزیه و تحلیل اطلاعات، چهار درون‌مایه "خودکارآمدی"، "رایزنی"، "تلاش مداوم" و "حرمت خود" به دست آمد. در رویکرد هدایت شده، انتظار و مطلوبیت پیامد به‌ترتیب با مفهوم خودکارآمدی و حرمت خود، و همچنین تناسب ابزار با رایزنی و تلاش مداوم در ارتباط بودند. مفهوم "خود" مرکزی‌ترین مفهوم به دست آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات در رابطه با پیشرفت تحصیلی بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نیاز شرکت‌کنندگان در کسب سطح قابل قبول عملکرد برای قبولی در آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری، آموزش گستره‌ای از مهارت‌های مورد نیاز برای تقویت مفهوم "خود" در دانشجویان توصیه می شود. در این راستا توجه به سبک‌های یاددهی- یادگیری دانشجو محور می تواند مفید باشد.

واژه‌های کلیدی: تحصیلات تکمیلی، پرستاری، آزمون ورودی، نظریه انتظار

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ تیر ۱۳۹۲؛ ۱۳(٤): ۲۷۰ تا ۲۷۹

مقدمه

در طی سال‌های اخیر، دانشگاه‌ها با تقاضای گسترده و فزاینده دانشجویان برای شرکت در تحصیلات تکمیلی مواجه بوده‌اند، بدین سبب سعی شده است تا ظرفیت تحصیلات تکمیلی نیز به موازات افزایش شرکت‌کنندگان در آزمون ورودی کارشناسی ارشد رشد کمّی داشته باشد(۱). در این راستا می‌توان به شانس قبولی شرکت‌کنندگان در آزمون کارشناسی ارشد پرستاری اشاره کرد که از ۲ درصد در سال ۱۳۸۸ به ۵ درصد در سال ۱۳۹۰ ارتقا یافته است(۲) اما روشن است که این افزایش آن قدر بارز نبوده است که سبب شود از رقابت موجود به طور معناداری کاسته شود و در نتیجه همچنان داوطلبان راه دشواری را برای قبولی پیش رو دارند که نیاز به مشاوره و راهنمایی توسط افراد با صلاحیت را ضروری می‌سازد. نیاز به هدایت اثربخش داوطلب جهت

*نویسنده مسؤول: امیرحسین میرحقی، دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران (mirhaghia@mums.ac.ir)

دکتر محمدرضا آهنچیان (دانشیار)، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (mrahanchian@yahoo.co.uk)

تاریخ دریافت مقاله:۹۱/۶/۲۸، تاریخ اصلاحیه: ۹۱/۸/۲۷،تاریخ پذیرش: ۹۲/۲/۲۸

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

آمادگی برای شرکت در آزمون تحصیلات تکمیلی در بند ۵ ماده پنج آیین‌نامه استاد مشاور به وضوح مورد تأکید قرار گرفته است(۳). در عین حال با توجه به رقابت جدی داوطلبان، پذیرش محدود رشته‌ها و کمبود اساتید مشاور خبره نیاز به شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت داوطلبان در آزمون ورودی کارشناسی ارشد بسیار با اهمیت است.

در این زمینه تنها تحقیقات معدودی با روش شناختی کمّی صورت گرفته است(٤). این مطالعات، عموما گزیده‌ای از ویژگی‌های مردم شناختی پذیرفته‌شدگان مانند وضعیت اقتصادی و اجتماعی(۵)، معدل دوره کارشناسی، جنسیت، تحصیلات پدر و مادر، شاغل نبودن و سن بالا نداشتن را به عنوان عوامل مؤثر در قبولی آزمون معرفی کرده‌اند(٤و٦). اگرچه این یافته‌ها مهم هستند اما باید توجه داشت که این عوامل اغلب تغییرناپذیر هستند و امکان مداخله مدیران و مشاوران آموزشی بر اساس این عوامل برای به حداکثر رساندن موفقیت داوطلبان تقریبا غیر ممکن است. در واقع این تحقیقات به دلیل محدودیت در روش کمّی خود، نمایی روشن از قابلیت‌ها و انگیزه‌های فردی مؤثر در پذیرفته شدن را با توجه به سطح تکاملی فرد ارائه نمی‌دهند و از این رو محدود دانستن علت موفقیت پذیرفته شدگان به این عوامل بسیار ساده‌انگارانه است(۷).

مطالعات نشان داده‌اند انگیزه ادامه تحصیل در دانشجویان پرستاری می‌تواند با سایر رشته‌ها متفاوت باشد. در حالی‌که مسائل اقتصادی بخش مهمی از انگیزه ادامه تحصیل را شکل می‌دهد اما در رشته پرستاری بیشتر انگیزه‌های اجتماعی شامل معیارهای درون شخصی روانی، میل به رسیدن به حداکثر توانایی و کمال به عنوان انگیزه اصلی معرفی شده‌اند(۸). این مسأله نشان می‌دهد که توجه به فرایندهای انگیزشی فرد در ادامه تحصیل تا چه اندازه حیاتی است و نیاز به جستجوی گسترده‌تر دارد.

نظریه انگیزشی انتظار از تئوری‌های فرایندی انگیزش نشان داده است بستر مناسبی برای تبیین آمادگی افراد برای آزمون است(تا١٤). این مدل بیان می‌کند که انگیزه فرد برای رسیدن به هدف بستگی به ترکیبی از ارزش هدف و برآوردی که فرد از احتمال موفقیت دارد برمی‌گردد(۱۵تا۱۷). از نگاه نظریه انتظار، افراد تصمیم می‌گیرند به شکل خاصی عمل کنند چرا که برای انجام آن رفتار خاص به دلیل انتظاری که از نتیجه آن دارند انگیزه می‌گیرند؛ یعنی میزان علاقه فرد به نتیجه، بر روی انگیزه انتخاب رفتار یا تصمیم او مؤثر است(۱۸). در واقع پیش‌فرض تحقیق حاضر این هست که قبولی در آزمون ورودی کارشناسی ارشد، پیامد مطلوبی است که رفتارهای فرد را در آمادگی برای آن تحت تأثیر قرار می‌دهد و افراد را به رفتارهای ویژه‌ای سوق می‌دهد. عواملی نظیر این گونه پیامدها، نظریه انتظار را بستر مناسبی برای تبیین آمادگی برای آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری معرفی می‌کند. نظریه انگیزشی انتظار با توجه به سه مؤلفه اساسی انتظار (Expectancy)، تناسب ابزار (Instrumentality) و مطلوبیت پیامد (Valence)، می‌تواند موشکافی خلاقانه‌ای برای ارائه راه‌کارهای نوین در هدایت داوطلبان فراهم کند.

تبیین چگونگی موفقیت در این آزمون مبتنی بر شناسایی و تحلیل عوامل یا فرایندهای مؤثر در قبولی شرکت‌کنندگان آزمون، شایسته کاوش عمیق است. این پژوهش‌ها به آسیب شناسی موفقیت یا شکست شرکت‌کنندگان در آزمون ورودی کارشناسی ارشد کمک می‌کند و از این طریق فرصت طراحی راه‌کارها و راهبردهای پیش‌برنده را فراهم می‌سازد و مزیت قابل توجهی را نسبت به تحقیقات انجام شده‌ای که بیشتر بروی توصیف متغیرهای غیر قابل تعدیل مانند ویژگی‌های فرد شرکت‌کننده، خانواده و محیط زندگی و تحصیل او متمرکز شده بود، فراهم می‌کند و نقش خود

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

فرد بیشتر مورد تأکید قرار می‌گیرد. از این رو استفاده از رویکرد کیفی در روش شناختی مطالعه، با درک واقعی از تجربیات، می‌تواند تصویر روشنی از عوامل مؤثر فراهم می‌کند. همچنین تجزیه و تحلیل محتوی نشان داده است که می‌تواند به شناخت عمیقی از چگونگی رسیدن به آمادگی مناسب و تجزیه و تحلیل مهارت‌های فردی کمک نماید(۱۹). روش هدایت شده که در آن کدگذاری اولیه با یک نظریه متناسب شروع می‌شود با توجه به نظریه انتظار و پرداختن به احتمال دستیابی و ارزش هدف انتخاب مناسبی است تا بتوان بوسیله آن مطالعه را هدایت نمود(۲۰). از این رو این پژوهش بر مبنای نظریه انتظار با هدف تبیین تجربه آمادگی که دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری برای شرکت در آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری کسب کرده‌اند انجام شده است.

روش‌ها

این مطالعه کیفی از نوع تجزیه و تحلیل محتوی (Content Analysis) با رویکرد هدایت شده (Directed) است. در رویکرد هدایت شده تجزیه و تحلیل محتوی، تجزیه و تحلیل و کدگذاری اولیه بر اساس یک نظریه انتخابی شکل می‌گیرد و سپس محقق با غرق شدن در داده‌ها، اجازه می‌دهد تا مضامین ظهور کنند(۲۰تا۲۲). انجام پژوهش از ابتدای فروردین ماه ۱۳۹۱ به مدت پنج ماه به طول انجامیده است. جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، از طریق مصاحبه با دانشجویان تحصیلات تکمیلی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی بود.

با توجه به عدم دسترسی به کارنامه‌های شرکت‌کنندگان در آزمون، برای پژوهش از دانشجویان پذیرفته شده در آزمون کارشناسی ارشد که تجربه غنی از مشارکت و آمادگی مؤثر برای آزمون کارشناسی ارشد را دارند با نمونه‌گیری مبتنی بر هدف استفاده شد. به این منظور، افرادی از گرایش‌های مختلف که رضایت به شرکت در پژوهش داشتند به عنوان نمونه انتخاب شدند. با مراجعه به دفتر تحصیلات تکمیلی دانشکده پرستاری و مامایی مشهد اسامی دانشجویان در گرایش‌های پرستاری، پرستاری بهداشت جامعه، پرستاری ویژه و پرستاری ویژه نوزادان دریافت شد. مشارکت‌کنندگان این پژوهش ۱۰ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد بودند. دانشجویانی انتخاب شدند که با سهمیه آزاد پذیرفته شده بودند، زیرا دانشجویانی که از سهمیه‌های مختلف در قبولی برخوردار شده بودند دارای ویژگی‌های مختلفی (مانند سهمیه کارمندی و استعداد درخشان) هستند که نوع سهمیه می‌تواند بر روی نحوه آمادگی تأثیر معناداری بگذارد و تعمیم‌پذیری نسبی نتایج را با مشکل مواجه کند.

ابزار گردآوری اطلاعات مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. مصاحبه در کلاس‌های آموزشی ساختمان تحصیلات تکمیلی دانشکده انجام شد. مصاحبه‌کننده در ابتدا با توضیح هدف و روش کار پژوهش و اطمینان از رضایت مصاحبه شونده به طرح پرسش‌های مصاحبه پرداخت. پرسش‌های مصاحبه به صورت باز و گسترده پاسخ و بر اساس نظریه انتظار در سه حیطه تلاش، عملکرد و مطلوبیت پیامد (Valence) مطرح شدند. در حیطه "تلاش به عملکرد" پرسش‌هایی مانند این که "در زمانی که برای اولین بار می‌خواستید درباره شرکت در آزمون کارشناسی ارشد تصمیم بگیرید، چه تصوری از این مطلب داشتید که آیا توانایی قبولی در آزمون را دارید و می‌توانید ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد بدهید؟" مد نظر قرار گرفتند. در حیطه "عملکرد به پیامد" این گونه پرسش مد نظر قرار گرفت که "به چه صورت منابع مورد نیاز خود را برای آزمون شناسایی کردید و به آن اعتماد نمودید؟ تا چه حد منابعی که انتخاب کرده بودید شما را به سطح آمادگی مورد نیاز قبولی رساند؟ و چه اصولی مهمی در برنامه‌ریزی خود برای قبولی در آزمون داشتید که منجر به موفقیت شما در آزمون گردید؟ از کجا و از چه زمان شروع کردید و چطور

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

ترتیب برنامه درسی خود را تنظیم و دنبال کردید؟ ". در تبیین مطلوبیت آزمون این پرسش مطرح گردید که "در دوره قبل از قبولی در آزمون، چه جنبه یا جنبه‌هایی از کارشناسی ارشد برای شما جاذبه و مطلوبیت داشت به طوری که انگیزه محکمی برای قبولی شما در آزمون و محرک شما برای ادامه راه بود؟". بر اساس مؤلفه‌های نظریه انتظار، پرسش‌های راهنما مرتبط با آمادگی برای آزمون ورودی کارشناسی ارشد طرح گردید و از مشارکت‌کنندگان پرسیده شد و سپس سعی شد تا حد ممکن پاسخگویی مشارکت‌کنندگان بسط پیدا کند(۲۳).

پاسخ‌های مصاحبه شوندگان با توجه به مفاهیم اصلی نظریه انتظار، تجزیه و تحلیل تماتیک (Thematic) شد. بعد از کدگذاری اولیه، در مرحله سوم تجزیه و تحلیل با توجه به چارچوب نظری مطالعه که نظریه انتظار بود درون‌مایه‌های فراگیر (Overarching) از کدها شکل گرفتند(۲٤و۲۵). با انجام ده مصاحبه اشباع اطلاعات پدید آمد و داده جدیدی از گفت و شنودها استنباط نشد.

از شرکت‌کنندگان جهت ضبط مکالمات اجازه گرفته شد و اطمینان بخشی درباره محرمانه ماندن اطلاعات صورت گرفت. هر مصاحبه حدود ۳۰ دقیقه به درازا کشید. محتوای مصاحبه کلمه به کلمه به روی کاغذ منتقل شد. پس از انجام مصاحبه‌ها و برگردان، تحلیل اطلاعات صورت گرفت.

در صلاحیت پژوهشگران می‌توان به این نکته اشاره کرد، محقق اول با سرآمدی در مفاهیم مدیریت آموزشی و محقق دوم با سابقه هدایت آموزشی دانشجویان و انتشار مطالعات با روش شناختی تجزیه و تحلیل محتوی به کددهی داده‌ها پرداختند(۲٦). دو محقق به صورت مستقل کددهی اولیه را شروع کردند. این کدها که از متن پاسخ‌ها پدید آمده بودند را با یکدیگر مقایسه کردند و به منظور اعتبار بیشتر با مشارکت‌کنندگان چک کردند تا به توافق برسند. از معنا و مفهوم متون، ایده‌های کلی دریافت شد و سپس واحدهای معنایی از نظرات به صورت کدهای اولیه انتزاع شد. با بازخوانی مکرر اطمینان حاصل شد که تمامی کدهای مربوط به نظریه انتظار در آمادگی برای آزمون ورودی کارشناسی ارشد از نظرات استخراج شده است. کدها با انتزاع و بازتاب به سطوح بالاتر در طبقات منتقل شدند (جدول ۱).

جدول ۱: نمونه‌ای از توالی طبقه‌بندی از زیرگروه تا درون‌مایه

درون‌مایه	طبقه	زیر گروه‌ها
خودکارآمدی	اطمینان از موفقیت با وجود چالش‌ها	اطمینان از قبولی اطمینان از کسب رتبه برتر اطمینان از قبولی با وجود چالش‌های احتمالی

برای پرهیز از شخصی شدن و پراکندگی تفاسیر، تمامی نظرات به یکباره با درون‌مایه‌های (Theme) به دست آمده مقابله شد تا رویکردهای منظم و پیوسته در تفسیر نظرات تقویت شود و توافق بین پژوهشگران بهبود یابد تا اطمینان‌پذیری (Dependability) و تأییدپذیری داده‌ها (Conformability) تقویت شود(۱۰). اعتبار (Creditability) نتایج با مرور چند باره و دراز مدت تجزیه و تحلیل درطول یک ماه پیگیری شد. داده‌ها با نرم افزار مکس کیودا۳ (MaxQda3) تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج

در مجموع ۱۰ دانشجوی تحصیلات تکمیلی شامل ٦ زن و ٤ مرد در پژوهش مشارکت داشتند. دامنه سنی دانشجویان ۲۷ تا ۳۰ سال بود. گرایش دانشجویان شامل چهار دانشجوی پرستاری، دو دانشجوی پرستاری مراقبت ویژه، دو دانشجوی پرستاری مراقبت ویژه نوزادان و دو دانشجوی بهداشت جامعه بود.

طبقه‌بندی ناشی از مصاحبه‌ها درون‌مایه‌های خودکارآمدی متناظر با مؤلفه انتظار، رایزنی و تلاش مداوم متناظر با مؤلفه تناسب ابزار و حرمت خود متناظر با مؤلفه مطلوبیت پیامد را به عنوان مفاهیم محوری در

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

فرایند آمادگی دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری برای شرکت در آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری نشان داد.

خودکارآمدی: تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که عقاید مشارکت‌کنندگان در مورد توانایی خویش برای مقابله با موقعیت ویژه از کفایت لازم برخوردار است و دارای عنصر خودباوری هستند. در چارچوب نظری مطالعه، انتظار (Expectancy) باور و اطمینانی است که فرد به این مسأله دارد که تلاشش به دستیابی به اهداف عملکردی مطلوب منتج خواهد شد؛ و خودکارآمدی برایند باور مطمئنی است که فرد در آمادگی برای آزمون کارشناسی ارشد ارائه می‌دهد. مشارکت‌کننده ۳ اظهار داشت: *"بله کاملاً اطمینان داشتم و از خودم مطمئن بودم که قبول می‌شم"*. مشارکت‌کننده ۷ گفت: "*بله کاملاً مطمئن بودم که با رتبه بسیار خوب هم قبول می‌شوم و قبول شدم"*. مشارکت‌کننده ۱ بیان داشت: *"بله قطعا با توجه با انگیزه بالا و اراده قوی این توانایی را در خود دیدم"*.

در واقع آمادگی برای آزمون کارشناسی ارشد پرستاری چالشی است که عمده مشارکت‌کنندگان با اطمینان از رویارویی با آن صحبت می‌کردند و این که قادر خواهند بود مسأله‌های آن را حل کنند. این اطمینان اظهارشده توسط مشارکت‌کنندگان متناظر با مفهوم خودکارآمدی است که فرد به مقابله مؤثر با چالشهای زندگی باور دارد. مشارکت‌کننده ۹: *"من مطئمن بودم رتبه‌ام زیر ۱۰ می‌شود اما درگیر مسائل ازدواج شدم و رتبه‌ام زیر ٤٠ شد بالای ۱۰"*. مشارکت‌کننده ۲: *"بله با توجه به کار بالینی و مقایسه با سایر همکاران این توانایی را در خود می‌دیدم و مرتب به خودم می‌گفتم و تلقین می‌کردم که می‌توانم قبول بشم"*. از این رو مشارکت‌کنندگان نه تنها باور قبولی در آزمون را داشتند بلکه با وجود چالش‌های زندگی نیز باور به موفقیت را از دست نداده بودند.

رایزنی: دانشجویان برای تعیین منابع مورد نیاز آزمون کارشناسی ارشد پرستاری، واضح ساختن نقش خود و روش‌های مؤثر مطالعه، به رایزنی و مشاوره با اساتید و دانشجویان دوره کارشناسی ارشد روی می‌آورده اند. "تناسب ابزار" اعتقاد فرد به این مسأله است که اگر عملکرد مورد انتظار را برآورده سازد، نتیجه مطلوب را به دست خواهد آورد. از این رو برای رسیدن به عملکرد مورد انتظار، رایزنی نقش مؤثر در تعیین شناخت عملکرد مطلوب و میزان ارتباط با کسب نتیجه مطلوب را دارد. مشارکت‌کننده ۹: *"از کسانی که سال قبل این رشته را قبول شده بودند استفاده کردم و منابعی که آنها خوانده بودند من هم خوندم که من را به آمادگی صددرصد رساند"*. مشارکت‌کننده ۱۰: *"به منابع اعلام شده توسط اساتید دوران کارشناسی و دانشجویان سال بالایی رجوع کردم که مرا به سطح آمادگی رساند"*. همچنین دانشجویان برای وضوح نقش خود در آمادگی و استفاده از تجربیات افراد موفق و تناسب آن با فعالیت‌هایی که برای آزمون انجام می‌دهند به رایزنی می‌پرداختند. مشارکت‌کننده ۸: *"با سؤال از اساتید و بهره گرفتن از تجربه افراد موفق در آزمون‌های گذشته و با بررسی آنها توانستم اعتماد کنم و تا حد زیادی به من کمک کرد"*. مشارکت‌کننده ٤: *"سعی کردم از افراد مختلف سؤال کنم و با توجه به تجربیات استادان رفرنس انتخاب کردم که* خوب *بود"*.

تلاش مداوم: دانشجویان در آمادگی برای آزمون کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منظم داشته‌اند که با عزمی راسخ و باثبات و مشتاقانه به طور روزانه آن را دنبال می‌کردند. مشارکت‌کننده ۱: *"هر روز سعی کردم برای رسیدن به هدفم تلاش کنم و در حد امکان طبق برنامه‌ریزی درس بخوانم"*. مشارکت‌کننده ۳: *"از یک سال قبل به طور جدی برنامه‌ریزی منظم و مداوم و فشرده ریخته بودم که اجرا کردم"*. مشارکت‌کننده ٥: "برنامه‌ریزی شخصی و مطالعه مستمر و طولانی مدت از یک سال قبل داشتم. با توجه به مشغله کاری‌ام در زمان‌های بیکاری مطالعه می‌کردم". این تلاش مداوم

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

همواره معطوف به هدف قبولی بوده است. مشارکت‌کننده ٦: "به قبول شدن خود فکر می‌کردم و برنامه‌ریزی داشتم که حداقل به دروس مهم به صورت دقیق و منظم رسیدگی کنم". مشارکت‌کننده ١٠: "*رمز موفقیت در خواندن و خواندن مطالب است و صرف انرژی و وقت و با هدف درس خواندن از همه چیز مهم‌تر است*".

حرمت خود: این گروه از دانشجویان در دوره آمادگی برای کارشناسی ارشد نسبت به خود این نظر را داشته‌اند که با ارزش و توانا هستند که با ارزیابی فرد از ارزشمندی خود متناظر است. مشارکت‌کننده ٢: "*بهترین بودن در هر مقطع و در هر زمانی و ادامه تحصیل برای من خیلی مهم بود*". مشارکت‌کننده ٨: "*عزت نفس مهم‌ترین جاذبه‌ای بود که از نظر من با کارشناسی ارشد محقق می‌شد و جنبه مهم دیگر قرار گرفتن در محیط پویا و به روز دنیای علم بود*". همچنین این حرمت خود با نیاز به ارتقای شغلی و منزلت اجتماعی همراه بوده است. ارزشی که فرد بر اساس نیازها، ارزش‌ها و منابع انگیزشی خود برای پاداشی که کسب خواهد کرد قائل هست والنس (Valance) یا مطلوبیت پیامد را شکل می‌دهد. در واقع این موارد مهم‌ترین جاذبه‌ها و مطلوبیت شرکت در دوره کارشناسی ارشد پرستاری بود. مشارکت‌کننده ٤: "*برای من شوق و ذوق تدریس به دانشجویان و کلاس‌داری و وجهه اجتماعی آن جاذبه داشت*". مشارکت‌کننده ٥: "*با توانایی زیادی که در خود دیدم حیف بود که در مقطع کارشناسی بمونم*". مشارکت‌کننده ٩: "*جایگاه اجتماعی مناسب‌تر می‌خواستم و این که مدرک تحصیلی همه افراد در جامعه در حال بالا رفتن بود و نمی‌خواستم در پایین‌ترین رده باشم*".

بحث

با توجه به نتایج تحقیق می‌توان گفت که "خود" اثرگذارترین مفهومی است که در روند آمادگی برای کارشناسی ارشد پدیدار می‌شود. نظریه انتظار به عنوان نظریه‌ای فرایندی انگیزشی که نقش بارزی در هدایت افراد به سوی هدف می‌تواند داشته باشد نقش مفهوم "خود" در مرحله انتظار و مطلوبیت پیامد را بسیار برجسته نشان می‌دهد و با تمرکز بر روی راهبردهای پیش‌برنده خودکارآمدی و حرمت خود می‌توان دانشجو را با اثربخشی به سوی موفقیت در آزمون هدایت نمود. مفهوم "خود" هسته اصلی مفاهیمی مانند خودپنداره، خود پنداشت، حرمت خود و خودکارآمدی است. از این رو انتظار می‌رود حرمت خود نیز به عنوان یکی از متغیرهای مهم و تأثیرگذار بر ارتقای انگیزش تحصیلی شناخته شده باشد(٢٧تا٢٩)؛ چرا که ارتباط نزدیکی با خودکارآمدی نیز دارد(٣٠ تا٣٢). البته پژوهش‌ها درباره خودپنداشت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی توافق منسجمی را نشان نداده‌اند(٢٣و٢٩). اگر چه مفهوم "خود" به عنوان یک عامل اثرگذار مهم بر روی پیشرفت تحصیلی مطرح است اما نمی‌توان آن را به عنوان تنها عامل تعیین‌کننده در پیشرفت تحصیلی معرفی کرد و تکیه تنها به این سازه از کفایت لازم در اداره پیشرفت دانشجو برخوردار نیست(٣٤و٣٥). در نهایت می‌توان گفت عقیده به توانمندی در پیشرفت تحصیلی و قبولی به عنوان اولین گام در این فرایند بسیار حیاتی است و مدیران آموزشی با تقویت این نگرش در فرد می‌توانند او را به شایستگی وارد فرایند آمادگی برای شرکت در آزمون کارشناسی ارشد بنمایند. به‌ویژه برای دانشجویانی که از خانواده‌هایی هستند که والدینشان دارای مدارک تحصیلات تکمیلی نیستند این پنداشت در خانواده تقویت شود(٣٦).

دانشجویان برای رسیدن به سطح قبولی، از ابزار منابع و برنامه‌ریزی کمک می‌گیرند. منابعی که با مشاوره و رایزنی برای افراد قابل اطمینان شده‌اند. در مطالعات آموزشی نیز برنامه‌ریزی به‌عنوان اصل جدایی‌ناپذیر برای رسیدن به موفقیت تحصیلی تأیید شده است(٣٧و٣٨). برنامه‌ریزی با کمک مشاوران آموزشی سبب می‌شود که دانشجو نقشه راه و تصویر روشن و

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

مطمئنی از راه رسیدن به موفقیت در برابر خود مشاهده کند و بتواند وضعیت خود را پایش کند. پای‌بندی دانشجو به برنامه‌ریزی همراه با عزمی راسخ و همتی استوار است که از ثبات قابل توجهی نیز برخوردار است. برنامه‌ریزی کارا و مؤثر مهارتی است که به شرکت‌کنندگان باید آموخته شود و نیاز است که دانشگاه‌ها در این زمینه تمهیدات لازم را اتخاذ کنند(۳۹).

در واقع آینده شغلی در ارتقای منزلت اجتماعی معنی پیدا می‌کند و به مطلوبیت پیامد می‌افزاید و از اولویت ویژه‌ای برخوردار است(۸) به علاوه ادامه تحصیل در رشته پرستاری امکان عضو هیات علمی شدن را به دانش آموخته پرستاری می‌دهد که این مسأله با افزایش درآمد همانند بسیاری از رشته‌های دیگر همراه است(٤٠). البته با آنچه در بعضی از رشته‌های پزشکی جریان دارد می‌تواند متفاوت باشد(٤١و٤٢). همچنین مجموع این مطلوبیت‌ها نشان می‌دهد که می‌توان از گستره مطلوبیت‌ها برای انگیزه بخشی به شرکت‌کنندگان با ارزش‌های متفاوت سود جست. بدیهی است که اگر داوطلبان به خوبی برانگیخته شوند نهایت تلاش خود را نیز به کار می‌گیرند(۱۷). نکته مهم در مطلوبیت پیامد این است که میزان آن، هر چقدر افزایش یابد، افراد بیشتری را برای کسب این پیامد به خود جذب می‌کند. در نتیجه این وضعیت می‌تواند در ارتقای سطح دانش پرستاران مؤثر باشد و رقابت‌پذیری رشته را با سایر رشته‌ها بهبود بخشد، به طوری که شرکت‌کننده به این نتیجه برسد که کسب کارشناسی ارشد در پرستاری ارزش تلاش بالا و مورد نیاز را دارد(۳۹). انجام پژوهش با نمونه‌هایی با تنوع بیشتر از دانشگاه‌های مختلف همراه استفاده از روش شناختی نظریه پایه می‌تواند زمینه پیدایش یافته‌های جدیدی را فراهم کند.

نتیجه‌گیری

در نهایت می‌توان گفت نظریه انتظار به‌خوبی می‌تواند فرایند آمادگی داوطلبان آزمون را توضیح دهد به طوری که شرکت‌کنندگان در فرایند آمادگی برای آزمون ورودی کارشناسی ارشد با خودکارآمدی در قبال قبولی در آزمون کارشناسی ارشد تلاش خود را شروع می‌کنند و با مطلوبیت پیامد که برآورده شدن حرمت خود است، برانگیخته می‌شوند و برای رسیدن به این پیامد سعی می‌کنند سطح عملکرد خود را با استفاده از ابزارهای گوناگون مانند منابع مناسب و برنامه‌ریزی صحیح که در گرو تلاش مداوم و رایزنی گسترده است، به سطح عملکرد مورد نیاز برای قبولی در آزمون ورودی برسانند. آموزش گستره‌ای از مهارت‌های مورد نیاز برای تقویت مفهوم "خود" در دانشجویان توصیه می‌شود.

قدردانی

از دانشجویان محترم تحصیلات تکمیلی که در طول پژوهش با همکاری صادقانه و مداوم خود زمینه اجرای پژوهش را فراهم آوردند کمال تشکر را داریم.

منابع

1. National Organization for Educational Testing (NOET).[Postgraduate Nationwide Entrance Examination; Technical Report]. Tehran: NOET 2005. [citd 2013 May 27]. Available From: http://journal.irphe.ir/browse.php?a_id=673&slc_lang=en&sid=1&ftxt=1. [persian]
2. Medical Education Testing Center. [Rahnamaie Azmoon vorodi karshenasi Arshad Napeyevasteh Reshtehaie Grohe Pezeshki Sal 92]. Tehran: Ministry of Health and Medical Education; 2010. [citd 2013 MAY 27]. Available From: http://sanjeshp.ir/arshad_92/pages/Rahnama92.pdf. [persian]
3. Medical Planning Council. [Aeennameh Ostad Moshaver]. Tehran: Department of Education of Ministry of Health and Medical Education; 2009. [citd 2013 MAY 27]. Available From:

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

http://www.mums.ac.ir/shares/medical/azimia1/ConsStaffRule.pdf. [persian]
4. Khodaie E. [Effective Factors on Passing in National Entrance Exam in Postgraduate Level]. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education. 2010; 15(4): 19-34.[persian]
5. Battle J, Pastrana Jr A. The Relative Importance of Race and Socioeconomic Status Among Hispanic and White Students. Hispanic Journal of Behavioral Sciences. 2007; 29(1): 35-49.
6. Roudbari M, Ahmadi A, Ebadi Fard Azar F. [Associated factors with academic excellence among medical students of Iran University of Medical Sciences: educational year 2009-2010]. Teb va Tazkiyeh. 2010; 19(3): 37-48. [persian]
7. Sroufe LA, Fox NE, Pancake VR. Attachment and dependency in developmental perspective. Child Development. 1983; 54(6): 1615-27.
8. Aminosadat A. [Comparing the degree of motivation for continuing education between nursing/midwifery students and students in other paramedical fields in ms level]. Iranian Journal of Medical Education. 2004; (Suppl 10) :127.[persian]
9. Pringle CD. Expectancy theory: Its applicability to student academic performance. College Student Journal. 1995; 29(2): 249-55.
10. Mitchell TR, Nebeker DM. Expectancy theory predictions of academic effort and performance. Journal of Applied Psychology. 1973; 57(1): 61-7.
11. Geiger MA, Cooper EA. Predicting Academic Performance: The Impact of Expectancy and Needs Theory. The Journal of Experimental Education. 1995; 63(3): 251-62.
12. Friedman BA, Mandel RG. The Prediction of College Student Academic Performance and Retention: Application of Expectancy and Goal Setting Theories. Journal Of College Student Retention Research Theory And Practice. 2010; 11(2): 227-46.
13. Geiger MA, Cooper EA. Using Expectancy Theory to Assess Student Motivation. Issues in Accounting Education. 1996; 11(1): 113-29.
14. Vollmer F. Expectancy and academic achievement. Motivation and Emotion. 1984; 8(1): 67-76.
15. Feather NT. Expectancy-value approaches: Present status and future directions. Expectations and Actions: Expectancy-Value Models in Psychology. Hillsdale, NJ: Erlbaum; 1982.
16. Pride WM, Hughes RJ, Kapoor JR. Business. 11th Ed. Mason: Cengage Learning; 2011.
17. Koontz H, Weihrich H. Essentials Of Management. 5th ed. New York: McGraw-Hill; 1990.
18. Champion MR. Creating Engagement: The Use of Expectancy Theory in Corporate Customer Service Teams. 1 st ed. Ann Arbor: Capella University; 2008.
19. Meyer BL. A Content Analysis of Empathy in Selected Nursing Education Programs. First ed. St. Paul: Bethel University; 2010.
20. Zhang Y, Wildemuth BM. Qualitative analysis of content. In: Wildemuth BM , editors. Applications of social research methods to questions in information and library science. Westport: Libraries Unlimited; 2009: 308-319.
21. Elo S, Kyngas H. The qualitative content analysis process. J Adv Nurs. 2008; 62(1): 107-15.
22. Hsieh HF, Shannon SE. Three approaches to qualitative content analysis. Qual Health Res. 2005 ; 15(9): 1277-88.
23. Hickey G, Kipping C. A multi-stage approach to the coding of data from open-ended questions. Nurse Researcher. 1996; 4: 81-91.
24. Potter WJ, Levine Donnerstein D. Rethinking validity and reliability in content analysis. Journal of Applied Communication Research. 1999; 27(3): 258–284.
25. Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology. 2006; 3(2): 77-101.
26. Krippendorrf K. Content Analysis: An Introduction to Its Methodology. 2nd ed. New York :Sage Publications; 2004.
27. Zohrevand R. [Comparing Self Concept, Academic Self -Efficacy, Emotional Intelligence, Gender Beliefs and Gender Contentment among High School Girls and Boys and the Proportion of These Variables in Predicting Their Academic Achievement]. Journal of Psychological Studies. 2010; 6(3): 45-72. [persian]
28. Huitt W, Huitt M, Monetti D, Hummel J. A systems-based synthesis of research related to improving students' academic performance. 3th International City Break Conference; 2009 Oct 16-19; Athens,

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

Greece. [citd 2013 May 27]. Available from: http://www.edpsycinteractive.org/papers/improving-school-achievement.pdf.
29. Valizadeh SH. Parenting Styles and Academic Achievement: Mediating Role of Self-Concept or Self-Esteem?. Developmental Psychology: Iranian Psychologists. 2012; 8(30): 143-55.
30. Griffin RW, Moorhead G. Organizational Behavior: Managing People and Organizations. 10th ed. Mason: Cengage Learning; 2011.
31. ZadehMohammadi A, Abedi A, Moradi Panah F. Group Narrative Therapy on Self-Esteem and Self-Efficacy of Orphan Boys' Adolescents. Iranian Journal of Clinical Psychology. 2012; 1(1) : 65-72
32. Naghsh Z, Ghazi Tababaee M, Tarkhan R. [Structural Model of the Relationship between Self-efficacy Perceived Instrumentality and Academic Achievement: Investigating the Mediating Role of Self-regulating Learning]. Advances in Cognitive Science. 2010; 12(1): 1-16.[persian]
33. Kobal D, Musek J. Self-concept and academic achievement: Slovenia and France. Personality and Individual Differences. 2001; 30(5): 887-99.
34. Tamanaifar M, Sedighi Arfai F, Salami Mohammad Abadi F. [The Relationship of Emotional Intelligence, Self Concept and Self Esteem to Academic Achivenment]. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education. 2011; 16(2): 99-113. [persian]
35. Kordi E, Kianpour Ghahfarokhi F, Shahni Yeilagh M. [Moghayese maharat ejtemaee, khodpendareh va amalkarde tahsili daneshamozan dokhtar va pesare kam shenava madarese rahnamei aadivaestesnaei ahahre Ahvaz]. Journal of Exceptional Education. 2010; 104: 4-15. [citd 2013 May 27]. Available from: http://www.ensani.ir/storage/Files/20120328165122-2033-29.pdf.[persian]
36. Khodaie E. [Barrasi rabeteh sarmayeh eghtesadi va farhangi valedin daneshamoozan ba ehtemal ghaboli aanha dar azmoon sarasari sale tahsili 1385]. Journal of Iranian Higher Education. 2009; 1(4): 65-84. [citd 2013 May 27]. Available From: http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/77913884707.pdf.[persian]
37. Payamani S, Momennasab M, Najafi S. [The View point of university students about factors related to time management]. Iranian Journal of Medical Education. 2002; 2:44.[persian]
38. Moniri R, Ghalebtarash H, Mussavi Ga. [The Reasons of Educational Failure among Paramedical Students in Kashan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2006; 6(1): 135-40.[persian]
39. DuBrin AJ. Essentials of Management. 8th ed. Mason: Cengage Learning; 2008.
40. Saadat S, Mohagheghi MA. [Occupatinal Status and motivation to enenroll in residency program in Iranian Physicians attending and mitton exam in the 2008]. Teb o Tazkieh. 2009; 18(2): 47-55. [persian]
41. Noble J, Hechter F, Karaiskos N, Wiltshire WA. Motivational factors and future life plans of orthodontic residents in the United States. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2010; 137(5): 623-30.
42. Froeschle M, Sinkford J. Full-time dental faculty perceptions of satisfaction with the academic work environment. J Dent Educ. 2009; 73(10): 1153-70.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]

Nursing Postgraduate Students` Experience of Preparing for Nursing Postgraduate Entrance Exam

Mohammad Reza Ahanchian[1], Amir Mirhaghi[2]

Abstract

Introduction: *Increased volunteers for postgraduate education have expanded competition. It has been a serious challenge for both participants and educational managers to be prepared for postgraduate entrance exam. This study aims to explain the process of preparing for postgraduate entrance exam among nursing postgraduate students based on expectancy theory.*
Methods: *This study used directed qualitative content analysis based on expectation theory by semi-structured interviews. Ten participants among nursing postgraduate students were selected by purposeful sampling. Data analysis was conducted by content analysis.*
Results: *After data analysis, four themes have emerged include self-efficacy, precept, firm effort and self-esteem. In directed approach, self-efficacy and self-esteem were related to expectancy. As well, valence and firm effort and counseling were related to instrumentality. "Self" was the most central concept in data analysis related to educational achievement.*
Conclusion: *Necessity for reaching to the appropriate level of performance in nursing postgraduate entrance exam requires broad instruction for diverse skills critical for enhancing "Self" in student. Therefore student-centered learning approaches are recommended.*

Keywords: Postgraduate, Nursing, Entrance Exam, Expectancy Theory

Addresses:
Associate Professor, School of Educational Science and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. E-mail: mrahanchian@yahoo.co.uk
(✉) PhD Candidate in Nursing, School of Nursing, Mashhad University of Medical Science, Mashhad, Iran. E -mail: mirhaghia@mums.ac.ir

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-03]